

УДК 355.48

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-20-12>

Іван Зелик

ORCID: 0009-0006-4950-6274

ЕВОЛЮЦІЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ КРЕМЛЯ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: СПРОБА АНАЛІЗУ

Разом із початком повномасштабного вторгнення на суверенну територію України Росія розпочала нову фазу агресивної інформаційної війни проти нашої держави з метою цілковитої дестабілізації внутрішньої ситуації, поширення тотальної паніки та зневіри, що мало призвести до паралічу всієї державної системи та її інституцій і сприяти окупації українських земель.

Кремлівські пропагандисти активно розпочали поширення вже відомих наративів про «єдиний народ», підтримуваних Заходом нацистів, які шляхом державного перевороту захопили владу в Україні, 8 років нещадного винищення мешканців Донбасу, які виступили проти антиросійської та узурпаторської влади в Києві. Ці наративи були запуснені з новою силою, щоб виправдати повномасштабне воєнне вторгнення на територію незалежної держави.

Оскільки Росії не вдалося провести блискавичного та переможного вторгнення і війна проти України переходила у фазу затяжного збройного конфлікту, набували все нових обрисів і російські наративи. Усе частіше вони ставали націлені не лише на Україну, але й на її союзників і мали на меті підірвати міжнародну підтримку.

У статті здійснено спробу аналізу російських пропагандистських наративів проти України, їхньої еволюції у процесі повномасштабного вторгнення 2022–2024 років.

Ключові слова: інформаційна війна, російська пропаганда, російські наративи, російська історична пропаганда, дезінформація, інформаційна безпека, протидія пропаганді, гібридна війна, інформаційно-психологічні спецоперації.

Вступ. У сучасному світі будь-які воєнні конфлікти мають гібридний характер, тобто, окрім безпосереднього воєнного зіткнення, війна відбувається в інформаційній, політичній, культурній, історичній, ідеологічній площинах, кожен із цих театрів протистоянь є надзвичайно важливим для досягнення кінцевої цілі.

Повномасштабна збройна агресія Росії проти України ознаменувалася активною фазою інформаційної війни проти нашої держави, із численним використанням пропагандистських наративів. Вони служать інструментом, який покликаний здійснювати вплив на свідомість людей, зображати події в такому світлі, який вигідний тим, хто створює та транслює ці наративи. Передусім російські наративи мали пояснити та виправдати причини воєнного вторгнення в Україну, змалювати таку картину світу, подій і обставин, у якій Україна постає не жертвою жорстокого та кривавого нападу, а винуватицею, державою, що своїми діями спровокувала збройну агресію, не залишила для Росії іншого вибору, ніж вторгнення.

Детальне вивчення та проведення аналізу російських наративів і особливостей їх просування дасть можливість ужити заходів для мінімізації їхнього впливу та посилювати інформаційну безпеку України в непростому протистоянні з Російською Федерацією.

Мета статті полягає в дослідженні російських пропагандистських наративів проти України, їхньої еволюції в умовах повномасштабної війни 2022–2024 рр.

Відповідно до мети статті можна виокремити такі завдання:

1) проаналізувати сучасні й історичні російські пропагандистські наративи проти України;

2) виокремити зміни у пропагандистських нарративах Кремля, проаналізувати їхні причини;

3) виокремити аудиторії, на які націлюються ворожі нарративи.

Матеріал і методи дослідження. Під час підготовки наукової статті було використано загальнонаукові методи, як-от логічний, системний, структурний і функціональний методи, а також синтез і компаративний аналіз.

Специфіку використання російських нарративів у пропагандистських цілях досліджували науковці Д. Дубов, А. Баровська, Ю. Каздобіна («Деструктивні впливи та негативні нарративи: інструменти виявлення та протидії»), Н. Чабан, С. Жаботинська («Narratives of Ukraine on the Information Battlefields of Global Media»), О. Снитко, С. Гречка («Битва нарративів у сучасному медіапросторі України»), Н. Ващенко («Головні нарративи сучасної російської пропаганди як впливогенна проблематика в умовах консцієнтальної війни Росії проти України»), В. Лозовий («Основні нарративи історичної політики Кремля як інструмент обґрунтування російської агресії проти України»), Н. Шульська, С. Остапчук, Л. Науменко («Ворожі нарративи в умовах війни в медіа: вербальні маркери, інформаційна гігієна та способи протистояння»), М. Ожеван («Глобальна війна стратегічних нарративів: виклики та ризики для України»), О. Юськів («Нарративи російської пропаганди в Україні»), О. Андрєєва («Національна безпека в контексті національної ідентичності і взаємовідносин із Росією»).

Тема російських нарративів і пропаганди висвітлюється також у працях Г. Почепцова «Сучасні інформаційні війни» та «Смисли війни. Україна і Росія в інформаційній і смисловій війні», В. Горбуліна («Світова гібридна війна: Український фронт»).

Надзвичайно цінними для дослідження тематики російських нарративів і їхніх особливостей під час повномасштабного вторгнення є аналітичні видання та розслідування, що були видані після 24 лютого 2022 р. Серед таких можна відзначити: «Ми – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією» авторства Еліота Гітінза та «Як російський інформаційний корабель пішов на <...> Нарративи пропаганди під час повномасштабної війни» – книга, що була видана Центром стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Праця є результатом дворічної роботи, починаючи з першого дня повномасштабної війни. Видання висвітлює хроніку інформаційної війни від 24 лютого 2022 р. і до кінця листопада 2023 р.

Росія у протистоянні з Україною як застосовує відомі широкому загалу історичні пропагандистські нарративи, так і щоразу створює нові, які пояснюють теперішній перебіг подій із вигідного для неї погляду, та формує таку реальність і світосприйняття в аудиторії, на яку ці нарративи поширюються, яка б відповідала її імперським і загарбницьким інтересам. Щоб ефективно протистояти цій невпинній інформаційній агресії, необхідно постійно вивчати й аналізувати ворожі нарративи, пояснювати широкому загалу причини і мету їх появи.

Результати та обговорення. 12 липня 2021 р. на сайті президента Росії з'явилася стаття «Про історичну єдність росіян і українців», авторства В. Путіна, у якій господар Кремля інтерпретує історичні події та стверджує давній **російський історичний нарратив про «один народ»** – росіян, українців і білорусів. Виникнення Української держави автор статті вважає «великою спільною бідою та трагедією», причиною якої є як внутрішні помилки, так і цілеспрямована робота зовнішніх сил. «Росіяни й українці – один народ, єдине ціле. Ці слова – не данина якійсь кон'юктурі, поточним політичним обставинам. Говорив про це неодноразово, це моє переконання», – розпочинає статтю Путін, подаючи її ключовий нарратив [12].

Цю статтю, у якій очільник Російської Федерації фактично заперечує існування українців як окремої нації, зі своєю історією, культурою, мовою, самоідентифікацією, правом на розбудову власної державності, можна вважати завуальованим оголошенням війни.

Не менш красномовним індикатором несприйняття України як незалежної держави була заява В. Путіна на саміті НАТО у 2008 р., де він висловив свою позицію, яка полягала в тому, що Україна – це навіть не держава, а частина території, яка була подарована росіянами.

У світлі пропагандистського історичного нарративу про «один народ» росіяни розглядають українські землі як невід'ємну частину Росії, а здобуття Україною незалежності – як історичну помилку, яку треба виправити будь-якими методами та за будь-яку ціну. Черговий, на переконання В. Путіна, фінальний етап виконання цього завдання російські війська і розпочали 24 лютого 2022 р.

У «Літературознавчому словнику-довіднику» визначено термін «нарратив» як «об'єкт і акт повідомлення про справжні чи фіктивні події, здійснюваний одним (кількома) наратором, адресоване одному (кільком) наратору» [1].

Наратив являється не просто оповіданням якоїсь історії, а виступає концепцією, що формує наше сприйняття світу й особистого місця в ньому, визначає норми та критерії, за якими ми проводимо маркування «свій – чужий». Наративи формують наші базові поняття, цінності та сприйняття світу. Від них значною мірою залежить те, як людина себе ідентифікуватиме у світі [3].

Згідно з філософськими поглядами Й. Брокмайєра та Р. Харре, наратив є не лише описом якоїсь реальності, а «інструкцією» щодо визначення й розуміння людей [11].

Окрім того, наратив виступає в ролі процесу продукування значень і смислів, інтерпретує історичні події чи якусь дійсність. Саме це робить російська пропаганда, яка використовує наративи для нав'язування вигідної їй інтерпретації тих чи тих подій і процесів. Політичні наративи виступають інструментом впливу на масову свідомість.

Наратив є ментальною структурою, за допомогою якої можна досягнути, яким чином побудоване наше мислення, із чого воно складається. Наративна війна стає надзвичайно важливою в цифрову епоху. Саме наративи пояснюють причини тих чи тих дій, щоб показати виправдання як в очах власного народу, так і в очах світової спільноти [6].

Вищезгадану статтю російського президента В. Путіна, яка просякнута імперськими наративами, можна сміливо віднести до методички російської пропаганди, яка має на меті виправдати жорстоку війну проти України, змістити акценти і перетворити Російську Федерацію із країни-агресорки на заручницю спланованої країнами Заходу геополітичної пастки з метою зіштовхнути українців і росіян: «Крок за кроком Україну втягували в небезпечну геополітичну гру, мета якої – перетворити Україну на бар'єр між Європою і Росією, на плацдарм проти Росії. Потрібна була «анти-Росія», із чим ми ніколи не змиримся», – ідеться у статті В. Путіна [12].

З початку повномасштабного вторгнення Росії кремлівськими пропагандистами починає активно використовуватися вже відомий **нарратив про державний переворот і захоплення влади в Україні «нацистами», «київською хунтою»**. Із цього нарративу виходять і анонсовані цілі так званої спеціальної воєнної операції – «денацифікація» та «демлітаризація» України. Цей наратив більшою мірою націлений на російських громадян, з метою виправдати в їхніх очах затягну Кремлем криваву війну, дегуманізувати українців, поставити їх в один ряд зі злочинцями нацистської Німеччини. Наратив про українців-нацистів ідеально доповнюється російською пропагандою меседжами про багаторічні страждання мешканців Донбасу, які не згодні з антиросійською політикою «київської хунти» та прагнуть незалежності. Допомога мешканцям Донбасу, їхнє визволення від «жорстокого київського режиму» та «припинення геноциду» на територіях Донецької та Луганської областей, які Росія називає своїми історичними землями, анонсується як ще одне завдання так званої спеціальної воєнної операції.

Ототожнення російською пропагандою українців із нацистами, яке відбувалося протягом останніх 10 років і яке в Україні сприймалося як хвороблива маячня, насправді є продуманою

стратегією з формування у свідомості пересічних росіян образу українців як головних ворогів, які несуть загрозу існуванню російської держави. Цей наратив використовує архетипи Другої світової війни, за якими нацисти – вороги, їх потрібно знищувати. Унаслідок впливу пропаганди конструкція зазнає розмивання й у свідомості росіян міцно укорінюється потрібний російському керівництву наратив – «українці – нацисти», вони є ворогами, яких треба знищити, до них не може бути жодного співчуття. Таким чином росіян готували до лояльного сприйняття та підтримки війни проти України [14].

Перша зміна пропагандистських наративів під час повномасштабного вторгнення відбулася після того, як військово-політичне керівництво Російської Федерації усвідомило провал своєї стратегії блискавичної війни в Україні. З переходом війни в затяжну фазу доводилося вигадувати нові наративи, які б пояснили причину провалу збройного вторгнення. Почали з'являтися меседжі про те, що з **російською армією в Україні воює колективний Захід, найманці НАТО на чолі зі США**.

Окрім того, почали змінюватися й наративи щодо причин нападу на Україну – від припущення геноциду мешканців Донбасу російські пропагандисти перейшли до пояснення воєнної агресії превентивними заходами. Мовляв, **Україна за вказівкою США готувалася до нападу на Російську Федерацію**. У цьому наративі чітко простежується класичний пропагандистський прийом підміни понять і створення альтернативного світобачення, у якому справжня жертва зображується потенційним агресором, а реальний агресор постає у вигляді жертви.

«Це вони розв'язали війну, а ми використали силу, щоб її зупинити», – заявив В. Путін у зверненні до депутатів Федеральних зборів, сенаторів, депутатів Держдуми РФ 21 лютого 2023 р. [8].

Окрім того, створення міфу про зовнішню загрозу допомагає російській владі тримати під контролем внутрішньополітичну ситуацію у країні, згуртовувати населення навколо себе в умовах нагнітання істерії щодо ворожості інших країн до Росії.

Іншим пропагандистським наративом, який зародився в умовах повномасштабної війни, є те, що **санкції проти Росії абсолютно не працюють, навіть навпаки – сприяли зміцненню економіки РФ**. Окрім того, через запроваджені проти Росії санкції страждає сама Європа, населення якої стрімко біднішає. Цей наратив націлений на внутрішню аудиторію – переконати росіян у тому, що економічна, суспільно-політична та безпекова ситуація всередині країни перебуває під абсолютним контролем влади, на українців – посягти зневіру та розчарування в діяльності західних партнерів щодо послаблення Росії, змусити українців засумніватися в можливості протистояти ворогу, посягти настрої зневіри і зради з боку західних держав, а також на мешканців європейських країн, яких переконують, що підтримка України дуже шкодить їхньому власному добробуту та завдає непоправного удару по економіці їхніх країн.

Проголошені російською пропагандою такі цілі війни, як «денацифікація» та «демлітаризація» України, виявилися занадто розмитими та незрозумілими для мешканців Росії та не створили явного ефекту у виправданні агресивного вторгнення. Тому до них додалися зрозуміліші для аудиторії наративи. Серед них – про **наявність секретних американських біолабораторій на території України**, де розробляється хімічна та біологічна зброя, яка мала бути використана проти РФ [8].

«Україна – маріонетка Заходу» – ще один пропагандистський наратив про те, що в Україні відсутня будь-яка суб'єктність, усі рішення ухвалюються іншими країнами, а держави Заходу використовують Україну як маріонетку у протистоянні з Росією. Такі наративи транслиуються як на українців, так і на росіян, а також на мешканців інших держав, особливо глобального Півдня. Просуваючи цей наратив, представники російської політичної верхівки, як-от міністр закордонних справ Сергій Лавров, постійний представник Росії в ООН Василь Небензя, речниця МЗС Росії Марія Захарова, регулярно заявляли, що «Україна перетворилася

на приватну воєнну компанію НАТО», а «банда Зеленського продовжує виконувати накази зовні» [10].

Цей наратив покликаний створити негативний образ країн Заходу, які начебто використовують слабші держави у своїх геополітичних цілях. Росія ж презентує себе як захисника інтересів невеликих держав.

Щоб посіяти розбрат у стосунках України із західними сусідами, зменшити рівень допомоги та співпраці, російські пропагандисти розпочали поширювати наратив про **плани Польщі захопити західну частину України**. Росія завжди вміло спекулювала не тематиці непростих сторінок історії в українсько-польських відносинах. Тому завжди використовує цей брудний пропагандистський прийом для досягнення власних цілей.

Щоб воєнні дії в Україні мали якомога ширшу підтримку серед російського населення, кремлівські пропагандисти поширили **наратив про «священну війну проти сатаністів в Україні», «війну за захист традиційних цінностей»**. Демонізація України в очах росіян покликана надати війні сакрального, вищого сенсу. У цій інтерпретації Росія постає в образі захисника всього християнського світу, а кожен російський солдат, який віддає своє життя на полі бою, – мучеником за віру [9].

Демонізація є одним із прийомів пропаганди, метою якого є позбавлення українців в очах людей, на яких націлена пропаганда, будь-яких ознак людського (дегуманізація), моральних принципів і цінностей. Цей прийом призводить до руйнівних наслідків – більшість росіян не засуджують війни та вбивств українців, не співчують невинним жертвам агресії, а навпаки – підтримують збройну агресію та вірять у те, що українці заслуговують на знищення.

У 2023 р. головним наративом, який поширювався в російських медіа, став наратив про **неминучу поразку України у війні**. Пропаганда всіляко змальовувала успішні дії російської армії, постійні поразки та великі втрати ЗСУ, окрім того, поширювалась інформація про невдачі України і на дипломатичному й інших фронтах протистояння. Головною метою висвітлення подій під таким несприятливим для України кутом було поширення зневіри серед українців, підсилення настроїв втоми від війни, зменшення рівня підтримки ЗСУ та зниження загального рівня національного опору агресору.

Підживлювати ці тенденції повинні були й два інші російські наративи. Перший із них – про **«розкол українського суспільства»**, який став результатом гострого протистояння між військовим і політичним керівництвом країни, можливості державного перевороту та навіть третього майдану. Другий наратив – про те, що **західні країни використовують Україну як розмінну монету** і готові будь-якої миті припинити допомогу та відверто зрадити інтереси України [13].

Інший ворожий наратив пов'язаний із прагненням делегітимізувати українську владу в очах як українців, так і міжнародної спільноти. Як відомо, 20 травня 2024 р. пройшло 5 років відтоді, як Володимир Зеленський розпочав виконання обов'язків Президента України. Через воєнний стан, який був оголошений в Україні відразу після повномасштабного вторгнення РФ, чергові вибори Президента України не можуть бути проведені. Ця норма чітко прописана в Законі України «Про правовий режим воєнного стану» (п. 1 ст. 19) [7].

У ст. 108 Конституції України визначено, що Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента України [5]. Оскільки вибори не можуть бути проведеним через дію воєнного стану, то Володимир Зеленський і надалі зберігає легітимність на посаді Президента України.

Проте для дестабілізації та підриву авторитету української влади як на внутрішній, так і на зовнішній арені із цієї ситуації скористалися російські пропагандисти, які почали поширювати наратив про начебто **нелегітимність перебування на посаді Президента України**

Наративи, що просуваються в російських медіа

Неминуча поразка України (відсутність мотивацій у ЗСУ, сила Росії і її перемога)

30,0%

Розкол українського суспільства (конфлікт військових та політичної влади в Україні, державний переворот, 3 майдан)

22,5%

Україна як роздільна монета (західні партнери підставили Україну і українців, неможливість подальшої допомоги)

22,5%

Перемовини можливі лише на російських умовах (західні партнери змушують Україну йти на перемовини)

10,0%

Інші наративи (труднощі можливості вступу України до ЄС, іноземні найманці)

15,0%

Дослідження проводилось з 6 по 10 грудня 2023 року в 9 російських інтернет медіа: Комсомольская правда, Известия, РИА Новости, Лента, РБК, Московский комсомолец, Газета.ру, Российская газета, NEWS.ru.

Рис. 1. Дослідження наративів, що просувалися в російських медіа у 2023 р.

Володимира Зеленського й «узурпацію» ним влади. Такі наративи є складовою частиною інформаційної війни проти України з метою дискредитувати її державні інституції, їхню дієздатність і легітимність. Про таку стратегію російських пропагандистів, зокрема, повідомляється у звіті Інституту вивчення війни за 28 травня 2024 р. [4].

Агресія РФ проти України сприяла розширенню змісту концепту й активізувала процеси осмислення гібридної війни як окремого феномену. Принципи й особливості її ведення з активним залученням інформаційних атак стали об'єктами досліджень науковців і політиків. Такі роботи зможуть допомогти спрогнозувати формат завершення та наслідки такої війни [2].

Немає ні найменшого сумніву, що Росія використовуватиме всі можливі методи й інструменти для посилення інформаційних атак проти України з метою досягнення поставлених у війні цілей. Перемогти наратив може лише інший сильніший наратив. Отже, інструментами протидії ворожим наративам може слугувати формування власних наративів і стратегії адекватної відповіді на російську пропаганду та дезінформацію, що є темою для окремого дослідження.

Висновки. Перед Україною стоїть непросте завдання – не лише вистояти на полі бою в конвенційній війні з РФ, але й успішно протистояти не менш агресивній і небезпечній інформаційній війні. Адже історія знає приклади, коли армія витримувала ворожу навалу, але держава зазнавала краху через дестабілізацію в тилу, розвал владних інституцій і тотальну зневіру населення, яка досягалася не в останню чергу завдяки успішним і методичним інформаційним атакам.

З розвитком інформаційних технологій, інструментів, пов'язаних із використанням штучного інтелекту, усе більшого проникнення соціальних мереж у повсякденне життя людей, а також розмиванням границь між професійною журналістикою, блогерством і поширенням інформації в соцмережах, роль інформаційної війни з кожним разом тільки посилюватиметься.

Одними з найефективніших інструментів інформаційної війни, які РФ використовує проти України, є наративи. Російські пропагандистські наративи найчастіше базуються на принципі викривленої інтерпретації деяких культурних та історичних аспектів. Вони служать

виправданням агресивної імперської політики РФ, яка, серед іншого, передбачає втручання у внутрішні справи країн-сусідів, воєнні дії з метою просування своїх інтересів, зміни влади та захоплення територій.

Завдяки цим наративам влада у Кремлі має підтримку та схвалення агресивної війни проти України більшістю російського населення. У результаті тривалої роботи пропагандистської машини більшість росіян вірять у сакральність війни проти України, як складової частини «священного» протистояння з ворожим Заходом, який прагне краху та занепаду Росії. Жажливі вчинки російської армії, пов'язані з ракетними обстрілами міст, убивствами цивільного населення та руйнування інфраструктури, не тільки не засуджуються росіянами, а навпаки – мають палку підтримку та схвалення.

Україні треба не лише створювати власні потужні наративи, а й здійснювати вплив на формування наративів про РФ, що є важливими аспектом протистояння на інформаційному фронті.

Наративи атакують ворогів, руйнують їхні наративи та вводять натомість свої. Переможець війни наративів отримає колосальний вплив на світогляд і політичну поведінку населення і, безперечно, використає це у власних цілях.

Література:

1. Гром'як Р. Літературознавчий словник-довідник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
2. Дерев'яно С. Гібридна війна: інформаційно-безпековий вимір. *Вісник Прикарпатського університету*. Серія «Політологія». 2024. № 18. С. 101–113. <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-11>.
3. Дубов Д., Баровська А., Каздобіна Ю. Деструктивні впливи та негативні наративи: інструменти виявлення та протидії : методичні матеріали. Київ : ТОВ «Інтерконтиненталь-Україна», 2020. 56 с.
4. Інститут вивчення війни: Російська наступальна кампанія, звіт за 28 травня 2024 р. URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-may-28-2024>.
5. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР, станом на 01.01.2020 р.
6. Почепцов Г. Не читайте чужих наративів. *Укрінформ* : мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3596443-ne-citajte-cuzih-narativiv.html>.
7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389–VIII. *Голос України*. 2023. 19 жовтня.
8. Путін: Це вони розв'язали війну, а ми використали силу, щоб її зупинити. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/21/7390268/> (дата звернення: 10.12.2024).
9. Романишин А., Черевичний С., Остапчук О. 100 брехливих російських наративів про російсько-українську війну : збірник інформаційно-аналітичний матеріалів. Київ : ТОВ «7БЦ», 2023. 77 с.
10. Рощина А. Війна і битва наративів: Як російська пропаганда діє в медійному просторі Глобального Півдня. *detector.media*. URL: <https://detector.media/infospace/article/210274/2023-04-19-viyna-i-bytva-narativiv-yak-rosiyska-propaganda-diie-v-mediynomu-prostori-globalnogo-pivdnua/> (дата звернення: 11.12.2024).
11. Сінна Л. Поліаспектність наукового осмислення терміна «наратив» у гуманітарній парадигмі. *Матеріали II Міжнародної славістичної конференції, присвяченої пам'яті святих Кирила і Мефодія* / за заг. ред. О. Маленко, м. Київ – Софія – Харків – Шумен, 18 травня 2022 р. Харків, 2022. С. 145–149.
12. Стаття Володимира Путіна «Про історичну єдність росіян та українців». *Президент Росії*. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/66182> (дата звернення: 05.12.2024).
13. Тепла ванна «неминучої поразки». Моніторинг наративів російської пропаганди. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/tepla-vanna-nemynuchoyi-porazky-monitoring-narativiv-rosijskoji-propagandy-i58196> (дата звернення: 16.12.2024).
14. Шість найпоширеніших наративів російської пропаганди, які допомагають убивати українців. *ZMINA*. URL: <https://zmina.info/columns/shist-najrozpovsyudzenishyh-narativiv-rosijskoji-propagandy-shhodo-ukrayincziv-ekspertka/> (дата звернення: 16.12.2024).

References:

1. Hromiak, R. (2006). *Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk* [Literary Dictionary and Reference Guide], Kyiv: Akademia [in Ukrainian].
2. Derevianko, S. (2024). Hibrydna viina: informatsiino-bezpekovi vymir [Hybrid Warfare: Information Security Dimension]. *Bulletin of the Precarpathian University. Series "Political Science"*, 18, 101–113. DOI: 10.32782/2312-1815/2024-18-11 [in Ukrainian].
3. Dubov, D., Barovska, A., & Kazdobina, Y. (2020). Destruktyvni vplyvy ta nehatyvni naratyvy: instrumenty vyjavlennia ta protydzii: metod. mat. [Destructive Influences and Negative Narratives: Detection and Counteraction Tools: Methodological Materials]. Kyiv: Interkontynental-Ukraina [in Ukrainian].
4. Instytut vvychennia viiny (2024). [Institute for the study of war]. Rosiiska nastupalna kampaniia, zvit za 28 travnia 2024 roku [Russian offensive campaign assessment, may 28, 2024]. Retrieved from <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-may-28-2024>.
5. Konstytutsiia Ukrainy: vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996], № 254к/96-BP (2020, January 1) [in Ukrainian].
6. Pocheptsov, H. (2022). Ne chytajte chuzhykh naratyviv [Don't read others' narratives]. *Ukrinform*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3596443-ne-citajte-cuzih-narativiv.html> [in Ukrainian].
7. Law of Ukraine on the Legal Regime of Martial Law from May 12 2015, № 389–VIII (2023, October 19). *Holos Ukraine* [in Ukrainian].
8. Putin: Tse vony rozviazaly viinu, a my vykorystaly sylu, shchob yii zupynyty [Putin: They started the war, and we used force to stop it]. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/21/7390268/> [in Ukrainian].
9. Romanyshyn, A., Cherevychnyi, S., & Ostapchuk, O. (2023). *100 brekhlyvykh rosiiskykh naratyviv pro rosiisko-ukrainsku viinu* [100 False Russian Narratives About the Russian-Ukrainian War]. Kyiv: 7BC [in Ukrainian].
10. Roshchyna, A. (2023). Viina i bytva naratyviv: Yak rosiiska propahanda diie v mediinomu prostori Hlobalnoho Pivdnia [War and Battle of Narratives: How Russian Propaganda Operates in the Global South Media Space]. *Detector.media*. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/210274/2023-04-19-viyna-i-bytva-naratyviv-yak-rosiyska-propaganda-diie-v-mediynomu-prostori-globalnogo-pivdnia/> [in Ukrainian].
11. Sinna, L. (2022). Poliaspektnist naukovoho osmyslennia termina naratyv u humanitarnii paradyhmi [The Multi-Aspect Scientific Understanding of the Term Narrative in the Humanitarian Paradigm], *Materialy II Mizhnarodnoi slavistychnoi konferentsii, prysviachenoj pamiaty sviatykh Kyryla i Mefodiia* [Materials of the II International Slavic Conference Dedicated to the Memory of Saints Cyril and Methodius]. Kyiv – Sofia – Kharkiv – Shumen [in Ukrainian].
12. Stattia Vladimira Putina "Pro istorychnu yednist rosiian ta ukraintsiv" (2021) [Vladimir Putin's Article "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians"]. *Prezydent Rosii*. Retrieved from <http://kremlin.ru/events/president/news/66182> [in Ukrainian].
13. Tepla vanna "nemynuchoi porazky". Monitorynh naratyviv rosiiskoi propahandy (2024) [A Warm Bath of 'Inevitable Defeat': Monitoring Russian Propaganda Narratives]. *Instytut masovoi informatsii* [Institute of Mass Information]. Retrieved from <https://imi.org.ua/monitorings/tepla-vanna-nemynuchoyi-porazky-monitoring-naratyviv-rosijskoyi-propagandy-i58196> [in Ukrainian].
14. Shist naiposhyrenishykh naratyviv rosiiskoi propahandy, yaki dopomahaiut ubyvaty ukraintsiv (2024) [Six Most Common Russian Propaganda Narratives That Help Kill Ukrainians]. *ZMINA*. Retrieved from <https://zmina.info/columns/shist-najrozpovsyudzhenishyh-naratyviv-rosijskoyi-propagandy-shhodo-ukrayincziv-ekspertka/> [in Ukrainian].

Ivan Zelyk. Evolution of kremlin's propaganda narratives during Russia's full-scale aggression against Ukraine: an attempt at analysis

Along with the beginning of the full-scale invasion of Ukraine's sovereign territory, Russia launched a new phase of aggressive information warfare against our state, aiming for complete destabilization of the

internal situation, spreading total panic and despair, which was intended to lead to the paralysis of the entire state system and its institutions and facilitate the occupation of Ukrainian lands.

Kremlin propagandists actively began spreading already familiar narratives about the West-supported Nazis who seized power in Ukraine through a coup, 8 years of ruthless extermination of Donbas residents who opposed the anti-Russian and usurping authorities in Kyiv. These narratives were launched with renewed force to justify the full-scale military invasion of an independent state's territory.

As Russia failed to conduct a swift and victorious invasion and the war against Ukraine transitioned into a prolonged armed conflict phase, Russian narratives took on new forms. They increasingly targeted not only Ukraine but also its allies and aimed to undermine international support.

The article attempts to analyze Russian propaganda narratives against Ukraine and their evolution during the full-scale invasion of 2022–2024.

Key words: *information warfare, Russian propaganda, Russian narratives, Russian historical propaganda, disinformation, information security, countering propaganda, hybrid warfare, information and psychological special operations.*

Відомості про автора:

Зелик Іван – аспірант кафедри політичних наук,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.